

"התורה מתאימה תמיד לחיים שלנו בלא שינוי בין העבר וההווה"

■ מאה שנה ל"כנסיה הגדולה של אגודת ישראל" שהתכנסה ביניה בשבוע הראשון של חודש אלול תרפ"ג ■ הדיונים שהתקיימו, המסקנות שהתקבלו, הנאומים החשובים והנושאים שהועלו על סדר יומה של הועידה שנמשכה שבוע ימים בראשותם של מרנן גדולי הדור זצוק"ל ■ רק בעת האחרונה מתגלים שמותיהם של שניים מן הדור הצעיר של הרבנים בימים ההם, מרן הגרי"ש כהנמן זצוק"ל מפוניבז' והגר"א קלמנוביץ זצוק"ל אז רבה של ראקוב בליטא ומאוחר יותר ראש ישיבת מיר בברוקלין. בתיאורים המקוצרים לא הזכירה השתתפות המנהיג המפורסם של אגו"י בארץ ישראל הרב משה בלוי זצ"ל ■ בהתאסף ראשי עם

כנסיה לשים שמחים

הרב א. הכהן

כיום רביעי ג' אלול תרפ"ג נפתחה הכנסיה הגדולה באולם בצירקוס גאססה 44 ביניה, בהשתתפות גדולי הדור, ראשי ישיבות, אדמו"רי י"ס, רבנים, נציגי קהילות וחשע מאות צירים מכל הארצות.

כנס הפתיחה היה מרהיב, בכך שאת כימת הכבוד פארו מאורי האומה היהודית. במהלך מאת השנים מאז הכנסיה, פורסמו לא מעט תיאורים שכולם התבססו על "פרסומים ראשוניים" שעליהם חזרו בהזדמנויות שונות. בשנים האחרונות נחשפו עוד כמה פרסומים שבעבר לא נעשה בהם שימוש ומהם ניתן להוסיף עוד מעט נופך, לחיאור הכללי של אותו מאורע חשוב בהיסטוריה של ההתארגנות החרדית המקיפה, שנודעה בעיקר כדי להעמיד משקל נגד להקמת התנועה הציונית, כל מטרותיה ומגמותיה המסוכנות לאופיו וצביעו של עם ישראל אותו ידעו לאורך כל דורות היהדות.

ככתבה שפורסם העתונאי האגודאי הוותיק ר' יוסף פרידנמן, הוא עמד על הקושי האובייקטיבי שהיה כימי הכנסיה ככל מה שנוגע לחיאור מפורט מדויק ומדויק. אין פרוטוקול מלא מכל מה שאמר ונשמע כימי הכינוס הגדול שהתקיים ביום ג' באלול תנעל ביום ט' באלול תרפ"ג. עדיין לא היו אז מכשירי הקלטה ורנגים" וספק רב אם המוכרים שתפקידם היה לרשום את מהלך הדיונים, ידעו את מקצוע הטכנוגרפיה כדי שיוכלו לרשום הכל. ברור לגמרי כי המזכירים מארצות המערב התקשו להבין את הנאומים: מפולן ומליטא, בדיוק כמו שקשה היה למזכירים ממוח אירופה להבין את דברי הנאומים מגרמניה, הולנד ודנמרק. למרות זאת היו דיווחים מורכבים על דיוני הכנסיה ונתרו מקורות שמהם ניתן ליצור תמונה די מקיפה ממה שהתרחש שם.

העולה מכל הדיווחים הוא, כי מספר הדמויות המפורסמות שהשתתפו בכנסיה היה גדול הרבה יותר מכפי שכלל בהתיאורים המוקדמים שהיו קצרים, והרבה מאותם אישים לא הזכירו בהם או שנמנו רק ברפרוף. כך למשל מתגלים שמותיהם של שניים מן הדור הצעיר של הרבנים בימים ההם, מרן הגרי"ש כהנמן זצוק"ל מפוניבז' והגר"א קלמנוביץ זצוק"ל אז רבה של ראקוב בליטא ומאוחר יותר ראש ישיבת מיר בברוקלין. בתיאור ים המקוצרים לא הזכירה השתתפות המנהיג המפורסם של אגו"י בארץ ישראל הרב משה בלוי זצ"ל, ורק ברפרוף מתברר שמו של מי שנעשה מאוחר יותר למנהיג המפורסם של אגו"י הרב יצחק מאיר לרן זצ"ל.

בין האישים הבולטים שהשתתפו, ניתן למצוא את שמותיהם של ראשי ישיבה מפורסמים, כמו מרנן ורבני גרי"ש שקאט זצוק"ל, הגרי"ש יל זצוק"ל, הגרי"ם גורדן זצוק"ל, הגרי"ח רבינוביץ זצוק"ל מטילו, הגה"צ ר"א סלר זצוק"ל, כך גם אדמו"ריים מפורסמים, כמו האדמו"ר רבי נחום מגדל מסטריקוב זצוק"ל, האדמו"ר האחרון

מאוסטרוכוצה רבי יחזקאל זצוק"ל הי"ד, האדמו"ר רבי אברהם מסלונים זצוק"ל, האדמו"ר רבי ישראל פנחס מרדומסקי זצוק"ל וכמעט כל אדמו"רי בית רוזין זצוק"ל, וגם שורה מרשימה של רבנים מפורסמים, כמו מרן הגרי"ו סורוצקין זצוק"ל, הגר"מ אלטר זצוק"ל רבה של פאביאניץ, הגרי"ו ליפשיץ זצוק"ל רבה של קאליש, הגרי"ט הורביץ זצוק"ל רבה של סאניק, הגר"ש זצוק"ל רבה של גרין, הגר"ש רפפורט זצוק"ל רבה של פינששוב ועוד שורה ארוכה של אישי תורה נודעים. די לציין שביניהם היו קרוב למאה רבנים מגרמניה ואוסטריה.

יהודים רוחניים...

הגאון רבי בנימין זאב יעקובון זצ"ל רבה של קופנהגן בשכריה שהיה נציג "ק"ן התורה" היה ממערידי הכנסיה הגדולה, מספר בזכרונותיו, כי "היתה אסיפה סגורה ומצומצמת אחת לפני פתיחת הכנסיה הגדולה בחדר מיוחד, בה השתתפו מרנן החפץ חיים, רבי חיים עוזר, הרבי מגור, הרבי מצ'ורטקוב, ר' יעקב רוזנטיין, הרב פנחס כהן ואנכי, ודיברו שם מה צריכה להיות אגודת ישראל".

"החפץ חיים אמר, כי אגודת ישראל אינה צריכה לדבר על אחרים אלא על עצמה. הוא לא

ההכרזה הדוממית

היה זה כיומה האחרון של הכנסיה הגדולה, ט' אלול, קם לשאת דברי סיכום הגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל הרב מסאנוק מהרממות המרכזיות בכינוס. רבי מאיר קרא את החלטות הרשמיות שעשרים ושמונה מינים, ובחיל ורעדו בקול רזוי התרגשות מוסיף הוא סיף מלשו, סיף שנחרט באותיות של גמרא רשי" ותוס' בדברי ימי ישראל: היהדות החרדית בכל העולם מקבלת על עצמה ללמוד בכל יום דף אחד ידוע מן הש"ס החל ממסכת ברכות מראש השנה תרפ"ד.

ותוך כדי דיבור הוסיף: שח' בנפשכם, יהודים בכל יום ויום יעלה השמימה דף של גמרא שנלמד ע"י רבבות אלפי ישראל, מפליג יהודי בספינה מארץ ישראל לאמריקה, מדי יום עם דמוני העיבים הוא פותח את הגמרא ושונה את הדף שלו. לאחר זמן הוא מניע לאהר"ם, וכנס לביהמ"ד ומגלה להפ"ד עתו קבוצת יהודים עומקת באותו רמי בר חמא. הוא מצטרף ללומדים ואחרות זו עולים לשמי שמיא ורובכ ערבות שש ושמה, ושם שמים נמצא מתגדל מתאדר ומתקדש.

הרגע ההוא היה רגע השיא של הכנסיה. כריחת ברית מחודשת עם דף הגמרא. קהל האלפים קם ממקומו כסערת התרגשות הרעי במחיתא כמים שוערות. ידועה נוספת על הכרזת לימוד הדף היומי תפורסם בסיד' כי"מספך שכת קדש".

מסכים להגדרה של מורחיסטים, ציוניסטיס וכונידיסטיס, אלא יש חלוקות אחרות: צערפארענע יידן, קאלטע יידן, לעבליכע יידן, ווארמע יידן, קאכעדיגע יידן - יהודים קפואים, צוננים, פורשים, חמים, רוחניים..."

ב"אונזער וועג" העיתון שיצא לאור במיוחד לכבוד הכנסיה, מוכא התיאור דלהלן על הופעת מרן החפץ חיים זצוק"ל: "בין כל הצירים והמשתתפים שורת חנונה גדולה. כל אחד קם ממקומו כדי להסוף מבט על הדמות הקטנה והכפופה של הגאון העולמי. הרחש אינו פוסק ורק כשמרן החפץ חיים מתחיל לדבר חוזר השקט על כנו. הוא מדבר כלחש והיושבים מקרוב מתקריבים אחד אחד, למרות שלא הבינו ורתו פני כולם מאושר על הזכיה לשמוע את גאון הגאונים כדבריו. חבר החפץ הפולני הרב שפירא מוסר הודעות כשמסיים מרן החפץ חיים לקול תשואות רועמות, ואז מתנפלים על הרב שפירא ומבקשים אותו שיחזרו בפני הקהל על דרשתו של החפץ חיים. הוא מבטיח לקהל שבנאום הברכה שלו הוא יעשה זאת". הדבר הסתדר על הצד הטוב ביותר שכן הנאום הבא אכן היה הגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל אז רבה של סאניק ומאוחר יותר רבה של לובלין, מאחר וכבר היה חבר בסיים הפולני ומפורסם בפולין כהנהגת אגודת הרבנים, נבחר הוא להיות דוברת ומייצגה של משלחת הצירים הגדולה מרחבי פולין. הוא ניצל את הופעתו וחזר בקולו האדיר כמעט מלה במלה על דברי ברכתו של מרן החפץ חיים ולאחר מכן השמיע את נאומו על מצב העם היהודי בעולם משימותיו ותפקידיו.

אני אלך לישון?!

מרן הרב מפוניבז' זצוק"ל, על סוף ימי נגה לספר ברטט את העובדה שהחפץ חיים ישב על מקומו במליאת הכנסיה שעות ארוכות, אם כי אוניו נכדיו מוזקן ולא היה מסוגל להקשיב כראוי לדברי הנאומים, מה גם שחלק ניכר מהם דיבר בשפה הגרמנית שלא ידע אותה. כשניגש אליו ברנע מסוים אחד ממקורביו לשאל מרוע אינו עזב את האולם לפוש קמצא, לא השיבו מאומה. כמי שאינו קולט מה שנשאל.

פנו בני לוייתו של החפץ חיים אל התלמיד החביב רבי יוסף שלמה שניצב על ידו, אולי ישכיל להשפיע על רבו הישש שסיכס לצאת ולנחם מעט כי חולשתו רבה, אך החפץ חיים התפלא והשתרר מס: "מה גם אתם חיינעו לי כזאת, וכי יעלה על דעתכם, מה יהיו יהודים יושבים ועוסקים בקידוש שם שמים ואני אעזוב אותם ואלך לישון?!"

נאום ה"כרובים"

אחרי נאומו של רבי מאיר שפירא החלה שורת מברכים. ברכה מיוחדת נשלחה מגדולי ארץ הקודש מרנן הגרי"ח זוננפלד זצוק"ל והגרי"ו דיסקין זצוק"ל, ע"י משלחת מיוחדת שכללה את ראש בית דינה של ירושלים הגאון רבי מרדכי לייב דובין זצוק"ל ועמו המגיד הירושלמי הרב יצ"ל

זצוק"ל.

ברכה מיוחדת כשם יהדות ליטא ושא ראש ישיבת סלבודקה מרן הגאון רבי משה מרדכי עפשטיץ זצוק"ל וכה היו דבריו שנחרטו בלב השומעים: פעמיים מצינו בתורה את המילה "כרובים". בפעם הראשונה מופיעה מילה זו בספר בראשית, שם מספרת התורה על גירושו של אדם הראשון מגן עדן: "וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים". רש"י מפרש כי כרובים אלו הינם מלאכי חבלה, בפעם השנייה מופיעה מילה זו בספר שמות בפרשת המשכן: "והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם". מפרש רש"י, כי ב"אורה של מילה זו הוא כריאי תינוקות, רמות מצופף של תינוק היה להם.

מדוע רש"י עצמו מכאיר את איה מילה באופן שונה בשני המקומות? רמז יש כאן. בכוננת התורה ללמד, כי כשנותנים לילד חינוך הולם, הוא עשוי להיות כאותו כרוב המספך בכנפיו על ארון העדות. לא כן כשמוענים ממנו את חינוכו ומרזקים אותו מאהל מועד ומארון העדות, הוא עלול לגדול פרא ואף לצמוח כמלאך חבלה! אמרה זו הכתה בזמנו ועשתה רושם גדול, במיוחד שחלק מדיוני הכנסיה הקודש למצב החינוך.

נאומו השני של החפץ חיים

למחרת ביום חמישי ר' אלול החלו הישיבות המעשיות, נבחרה נשיאות כבוד ומזכירות דתו בעיקר על נציגי אגודת ישראל ברחבי העולם ותפקידיהם. כמו כן היו דיונים על נגישי החינוך בהם נשאו דברים הגאון רבי צבי הירש פרבי זצוק"ל מלונדון, הגאון רבי שלמה זלמן ברודע זצוק"ל מפפ"ס והגאון רבי מאיר אטלס זצוק"ל משאוול בליטא.

באותה אסיפה השמיע נאום חוצב להבות כ"ק האדמו"ר ה"אמרי אמת" מגור זצוק"ל. כדבריו הזכיר את אנשי כנסת הגדולה שביטלו את הצד הרע. צריך להקפיד על הספרות הפסולה שמט מאת כל בית, על הצניעות כלבוש כמו שהזכיר בעל החפץ חיים שליט"א, ואם אפשר להקים תלמודי תורה בלי לימודי חול (לפי חוקי השלטת) נוח היו צריכים ללמוד שעתיים לימודי חול ח.ב.) מה טוב ומה נעים, כמו כן זוקיקס לחסכן דאורייתא..."

לאחר דבריו של הרבי מגור, הגיע באופן מפתיע מרן החפץ חיים זצוק"ל ודיבר שוב כהתלהבות נאום ארוך שדבריו בעיקר היו על חיזוק התורה. אחרי העצרים למרבה ההפתעה ביקש מרן החפץ חיים את רשות הדיבור בשנית וכה היה דבריו: "אחרי שדיברנו בבוקר על כך שכל אחד ואחד יראה להרבות תורה בישראל ולומר דברי המעוררות עלו כאן כמה רבנים ושענו היתכן: התקוששו וקושו קשות עצמך חתילה ואחר כך קשות אחרים - אך אפשר שכל אחד ואחד יעמוד על הבמה כדרשן המסיף לאחרים בזמן שהוא עצמו צריך עוד הרבה לחקן את הפגמים שלו!"

בעמוד זה יש דברים הסעונים נגיזה

"הואיל ושאלו כענין חובתי לענות". וישא החפץ חיים את משלו: "כיום מן הימים נסע אחד היהודי החובר לבקר את אחוזתיו ולסייר בנחלותיו. אכן זה, והיה מעביר לו תשלום מס על זכותו בתחנת בית המדרש המקומי, חרד לקראת האורח, קבלו בנחת הדל בכל הגיונים המתאימים וכיכרו בנס מה מעורבים בגרגרי חול שטעמם ניכר היטב בלחם סעודה. פניו של הפריץ התעוות, הוא זרק את הכסף ודחפו כערה בו: וכי כך מכבדים את החפץ חיים עם חול?"

הוא המים כאן וכי מה יכולתי לעשות, גמגם החרד, והפריץ השיב לעומתו: "הלא ישנה עצה מסתה לסגן את המים באמצעות פיסת בד". קיבל החרד את התוכחה והפריץ הלך לדרכו. לא חלפה תקופה ארוכה ובשורה רעה הגיעה לאחוזת הפריץ. שיש פרצה במחוז ההוא והכל עלה בלהבות. הוא סדר ובא שוב אל המחוז, תפס את היהודי על: אתה האחראי כאן על המקום, מדוע לא האמנת לכבות את השריפה? אל נא באפך וצור הפריץ, השיב לו היהודי, ודאי שניסיתי לנבט את השריפה אבל עד שהספקתי לסגן ולזקק את המים כפי שהורית לי, כבר השתוללו הלהבות וכלו הכל..."

קץ נרץ החפץ חיים: "משתוללת בעולם שינה המאיימת לכלות את הדת, שורפים את הוזה הקדושה! שעת חירום היא, עלינו מוטל הוזה לעשות הכל ולכבות את השריפה, ובזמן זה מן בודקים את המים, אם הם מזוקקים..."

קץ התורה ובית יעקב

בקשר לתמיכה דאורייתא דברו בוועדות על "קץ התורה" שהוקמה בימים ההם לסייע למוסדות התורה. הרב ד"ר שמואל דריטשנדר מסר בקנה מדיקה על פעולות "קץ התורה" המסייעת להצניח חינוך תורני לילידי ישראל.

התפתחה הגדולה בה"א היריעה התחילה רק בשחיליטו בכנסיה שחינוך הכנות הוא חלק בלתי נפרד מן החינוך האגודתי, וכי מנהל קץ התורה ד"ר דריטשנדר יעמוד לימינה של שרה שנייר. מאז והלאה הלכו יחדיו נשמתה הצעירה של אם התועה ורוחו הכבירה של מארגן התנועה. וכפי שהגדיר זאת הגר"ב יעקבין: "מהמנהיגים הרחוקים של בית יעקב" אני קורא בשם שליטה: שרה שנייר האם, שמואל דריטשנדר המייסד והמארגן, ויהודה ליב אורליאן הנוסר והמשלים".

החמץ החשוב שהגיע מא"י

כיום ראשון ז' אלול היתה מליאה בה דובר על סמינת השבת של יהדות ארה"ב באותם ימים, וכן על השתייטה מול הצעות חוק נגד השחיתות הכשרה שהחלו באותם ימים בפולין. אחר כך היה נאום חינוכי מהגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל והוא העביר כמה החלטות לתמוך בחינוך הדתי, שמירת שבת ועיתונות חרדית.

הרכה נאומים בישיבה הוקדשו לנושאים אגודתיים. באותה ישיבה נשא דברים הרב משה בלוי זצ"ל והציג מסמך חשוב בפני הנוכחים. מן הגאון רבי יוסף חיים זונגנפלד זצוק"ל סבר

בימים ההם שיש הזדמנות להיפגש עם אישיות ערבית בכירה במטרה להציג לפניו את עמדת היהדות החרדית הרגולה כקו של שיבה המונית של היהודים לארצם, תוך הסכמה ושיתוף פעולה עם המנהיגות הערבית. רבי חיים התבטא שיש לשכנע את מנהיגי העולם הערבי, שעליית יהודים לא"י אינה פוגעת בשום פנים בזכויותיהם הלאומיות והדתיות של עמי האזור, וכי להיפך הכשרון וההון היהודי יכולים להפוך את האזור הנחשל והשומם לאגן פורח ומשגשג, שממנו יהנו ויפיקו תועלת הערבים עצמם. הד"ר דיהאן ז"ל שהיה מקובל כמוזרחן בעל שם והכיר היטב את המנטל-יות הערבית, היה בדעה שפגישות פיוס לפי מיטב המסורת האוריינטלית תסייענה בהרכה למימוש

זה דבר המובן מאליו שפורצת היהדות החרדית פירצה מסוכנת כמבנה המדיני הכלערי של ההסתדרות הציונית. ברור היה להם לקוראי התגר שגם במקרה זה רק למשלחת ציונית מותר ללכת לחוסיין להתרפס לפניו ואגב כך להסכי' יחדיו עם השייכים של ערב אל שולחן טרופה, ואילו ליהדות החרדית אסור היה להופיע במשלחת שעוררה כבוד והערצה אצל המארח ובכל העולם. אם הד"ר יצמן מכתת רגליו עד עקבה להיפגש עם המלך עבדאללה זהו אקט לאומי הראוי לציון ולנס, ואילו אם הד"ר דיהאן נפגש עם עבדאללה בעמאן, ומוציא ממנו כתב הסכמה שאינו מתנגד לעליית יהודים לארץ, זו היא בוגדנות וחתימה חתח האינטרסים של עם ישראל.

צילום: מתוך הסרטון

תוכנה של הצהרת כלפור על הקמת בית לאומי ליהודים בא"י. הד"ר דיהאן שהספיק כבר למצוא מהלכים בחצרות וארמונות מלכי ערב ונסיכים וביתוד עם האמיר עבדאללה, אירגן וסידר את הראיון של המשלחת החרדית עם המלך חוסיין. משנודע ברבים כי מתארגנת משלחת מהיהדות החרדית לצאת לפגישה עם חוסיין, שוב נודעו החוגים הציוניים ושופר התעמולה שלהם כאילו

מרן החפץ חיים: "משתוללת בעולם שריפה המאיימת לכלות את הדת, שורפים את התורה הקדושה! שעת חירום היא. עלינו מוטל לחיוב לעשות הכל ולכבות את השריפה, ובזמן כזה אין בודקים את המים, אם הם מזוקקים..."

החוגים החילוניים חזרו גם כאן על התרגיל של הפחדה ע"י אימים בפגיעה פיסית כאלו שישתתפו במשלחת, ואמנם כתוצאה מכך ומתוך הנסיון המר של פרשיות קודמות, הופעל לחץ על משתתפי המשלחת לפרוש ממנה. רבי יוסף חיים זונגנפלד עמד בתוקף על נסיגת המשלחת לחוסיין ואף התבטא שיהא בכך משום כפיות טובה לד"ר דיהאן המוסר נפשו על מערכותיה של היהדות החרדית ואף אמר לדיהאן דע לך שאפילו אם אחרים ישרשו מהמשלחת מתוך פחד, נלך שנינו בלבד.

באחת הפגישות האלה מסר האמיר עבדאללה לד"ר דיהאן מסמך כתוב וחחסו ככתב ידו, שבו נאמר כי האמיר ישמח לאות החישובות יהודית בעבר הירדן, ואף יתמוך ביומה כזו, בתנאי שלא יחלוף לך שום כוונת או מטרת פוליטיות. על ערכו וחשיבותו של מסמך זה כותב הרב משה הראשונה בינה לתחתיו את המסמך המקורי שהיה כתוב ערבית, והקראתי אותו בישיבה המוצמצמת של הוועד הפועל העולמי. ד"ר דיהאן יחס ערך חשוב מאד למכתב הזה, עד כי בשובי מרנה חיכה לי בחוסר סבלנות בחתנת חתכת

וביקש ממני בחזרה את המסמך". מסמך חשוב והיסטורי זה נעלם באופן מסתורי, כשאתרי הרצחו של ד"ר דיהאן נכנסו אלמונים לדירתו והוציאו ממנה הרבה מסמכים חשובים ובתוכם כנראה ההצהרה הזאת של האמיר עבדאללה על הסכמתו ליישב יהודים בעבר הירדן.

התנהלות מול רוסיה

למחרת ביום שני ח' אלול נידון מצב יהודי רוסיה. היה זה הרב ד"ר נתן בירנבוים זצ"ל בעל התשובה המפורסם, אשר נשא את הרצאת המבוא על הנושא התופעה החדשה של נסיון במדינה גדולה לדכא את האמונה. הוא ויתר בהרחבה את כל מה שמתרחש שם: סגירת החדרים, כיווי בתי מדרשות, דריסת מאמינים ומנהיגים רוחניים. ד"ר בירנבוים סיג את עצמו מלתקוף את האידיאולוגיה הקומוניסטית או את מדינת רוסיה הקומוניסטית. בחכמתו ובתחושת האחריות שלו לגורל יהודי רוסיה הוא בכלל לא הזכיר זאת הוא רק גינה בחריפות את הייבסקציה, אבל לא התקף ישירות את הממשלה הסובייטית. הגם שידע היטב כי מאחורי כל הפורענויות עומדים המושלים הבולשביסטים ניסה אפילו לטעון שלא ניתן להאמין שאלה מעשיה של ממשלה רוסית. ד"ר בירנבוים פנה אפילו לרגש היושר של הממשלה הרוסית.

הוא ידע כי עימות חזיתי בין יהדות התורה לבין המסטר הקומוניסטי יכול רק להרע את מצב היהודים. הוא גם לא רצה להסתכן בהריסת הגשרים האחרונים שעוד היו אז למרות הריפות עם הרבה רבנים ברוסיה, שכתנאים הקשים ביותר עוד הצליחו לקיים את השלחבת היהודית. אבל עם כל זהירותו הפוליטית, הרי מעצם האמונה האיתנה שלו לא נסוג מאומה.

ביום האחרון יום שלישי ט' אלול הקריא הרב פנחס בןן את רשימה מועצת גדולי התורה והרכבה הרשמי, ואז סיכם את הערידה הגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל, כשבמסגרת נאומו הוא הציג לראשונה בקהל עם ועדה את רעיונו על לימוד הרף היומי.

כששב מהכנסיה הגדולה לעירו נשא דברים מן הרב מפוניבז' זצוק"ל בפני בני קהילתו ואמר כך: "התמונה בכנסיה הגדולה הרהיבה את העין, זו אולי פעם ראשונה מתקופת אנשי כנסת הגדולה שהתאספו ביחד החלק הגדול והמכריע מהמנהיגים הרוחניים של כלל ישראל כדי לדון בשאלות החיים של היהדות, ואין ספק שכל הפסקים וההחלטות שנתקבלו על ידם כבנה"ג הם אמת יצדק. כמו שאף אחד אינו מפקפק בהוראות שלהם מדיני אסור והיתר. המצית ההחלטות היתה לא לעסוק בפערי לוח שלילית כי אם בפעולות חיוביות גרידא. במלים אחרות הכל חייבים להיות חזרוני רעיון שהאמת מוכרחה לפלס ולכבוש את הדרך לעצמה בעולמם, ודבר זה אי אפשר להשיגו אלא באמצעות לימוד התורה. נוצרה התעוררות רבתי להתקרב לתורתנו הקדושה, לחזק את החינוך היהודי ולהיות נאים ביהדות שלנו. הכנסיה הכריזה קבל עלום ומלואו: התורה מתאימה תמיד לחיים שלנו בכל הזמנים בלא שום הבדל ושינוי בין העבר וההווה".

יתד נאמן יום שלישי ה' אלול תשפ"ג 77

שבו
כי
לב
לה
לפר
לדמ
את
הינס
לספר
ירשי
כי
לדמות
באופן
תורה
עשוי
גדות.
אותו
לפרא
כומנו
כנסיה
שיבות
תודנו
העולם
החינוך
פרבר
בריער
לצוק"ל
תוח כ"ק
בדבריו
לעצת
ה שמי
שהוכיר
להקים
השלטר
ולחל (כ.ו.)
לתמכין
באופן
ביבר שוב
לחיו על
ההפתעה
ודר בשנית
לך שכל
ל ולומר
יום וטענו
שן תחילה
שכל אחד
ל לאחרים
לתקן את
בנייה